

2.2.2 עבודה סוציאלית עם נוער

... פירושה סיוע בהשתלבות לצעירים שאינם נהנים משוויון הזדמנויות עקב גורמים

חברתיים או אישיים במטרה:

- לתמוך בהם בבית הספר ובלימודי מקצוע
- לעזור להם להשתלב במעגל העבודה
- לעזור להם להשתלב בחברה

... מגשרת על הפער בין בית הספר לחיים המקצועיים

... באה לידי ביטוי באופנים הבאים:

- עבודה סוציאלית עם נוער בבתי ספר (עבודה סוציאלית בית ספרית)
- עבודה סוציאלית עם נוער בתחום התעסוקתי (ייעוץ מקצועי לנוער)
- פרויקטים להשתלבות, למשל לצעירים בעלי רקע של הגירה, ובאמצעות עבודה סוציאלית יזומה לנוער (street work).

2.2.2 עבודה סוציאלית עם נוער

העבודה הסוציאלית עם נוער היא חלק מתשתית השירותים המוצעים על ידי הרוחה לילדים ונוער במטרה לסייע לצעירים במעבר מבית הספר לחיים המקצועיים. השירותים מיועדים לקהל ספציפי המתאר בסעיף 13 בספר החוקים הסוציאלי השמיני (SGB VIII) בתור "קבוצת יעד הזקוקה לסייע מוגבר במטרה לפצות על חוסר שוויון סוציאלי או להתגבר על קשיים אינדיבידואליים". במילים אחרות, העבודה הסוציאלית עם נוער פועלת במשק שבו מערכת החינוך הבית ספר לבין ההשתלבות בשוק העבודה.

תחום זה נותר ברובו בלתי מוגדר גם כיום. בבסיסו, הוא כולל תוכנית לחינוך סוציו-פדגוגי במעבר של צעירים מבית הספר לחיים המקצועיים. עם זאת, העבודה הסוציאלית עם נוער עשויה לכלול, בין היתר, גם שיבוץ צעירים במסגרות מגורים עם ליווי סוציו-פדגוגי מתאים (במהלך ההשתלבות בפעילויות להשתלבות מקצועית); עקרונית לעבודה עם נוער ברך נמוך המיועדות לקבוצת יעד שקשה להגיע אליהם, כמו "עבודת רחוב" (street work) או "עבודה נידדת עם נוער"; וכן השירותים לנער מהגר, בהם פעילויות ההשתלבות והתמיכה מיועדות לצעירים בעלי רקע של הגירה.

העבודה הסוציאלית עם נוער בבתי ספר (עבודה סוציאלית בית ספרית) מהווה חלק מתחום העבודה עם נוער מיועדת לתלמידים שאינם זוכים לשוויון בהזדמנויות עקב גורמים סוציאליים או קשיים אינדיבידואליים. השירותים הסוציו-פדגוגיים משלימים את הפעילויות הבית ספריות באמצעות ארגון הליכי למידה ועקרונות פעולה סוציו-פדגוגיים כדי לסייע בהתמודדות עם בעיות מהן סובלים תלמידים. בדרך זו, הם מסייעים הן לבתי הספר והן לתלמידים להשיג את יעדי החינוך הפורמליים העיקריים באופן טוב יותר (ולבטיח השתלבות במעגל העבודה בתום הלימודים). עם זאת, במהלך עשרים השנה האחרונות, המושג פדגוגיה חברתית בבתי הספר התרחק למדי מהסוגה המקורית המכרת בסעיף 13 בספר החוקים השמיני. העבודה הסוציאלית הבית ספרית, מבית הספר היסודי ועד לחטיבה העליונה, לרוב ממומנת על ידי בית הספר או גופי החינוך בעצמם, היא לעתים קרובות מרכיב טבעי לחלוטין בחינוך הבית ספר.

מאז 2021 עוסק המחוקק בפיתוח החקיקה הרלוונטית בנושא. סעיף 13 א בספר החוקים הסוציאלי השמיני ממדיר עבודה סוציאלית בית ספרית כדלקמן: "העבודה הסוציאלית בבתי הספר תכלול שירותים סוציו-פדגוגיים הניתנים לצעירים במסגרות בית ספריות". סעיף 13 א מתייחס גם לסמכויות של 16 המדינות הפדרליות של גרמניה בתחום החינוך, ול-16 החוקים השונים בתחום החינוך בגרמניה, בכך שהוא קובע כי: "הנתונים הקונקרטיים והיקף העבודה הסוציאלית הבית ספרית יוגדרו ברמת המדינה הפדרלית. דיני המדינה הפדרלית רשאים להעביר את הסמכות למתן שירותי עבודה סוציאלית לגופים אחרים בכפוף להוראות חוק אחרות".

עבודה סוציאלית לנוער בתחום התעסוקה כוללת שירותים כגון סדנאות נוער, סיוע בליווי ההכשרה המקצועית ושירותי הכשרה מקצועית שאינה במסגרת מפעלים, המיועדת לבני נוער ולמבוגרים צעירים, שלאור מצבם האישי והחברתי מתקשים או אינם מסוגלים להשתלב בהכשרה מקצועית רגילה. שירותים סוציו-פדגוגיים אלה הופכים משלימים לשירותים המוצעים על ידי לשכות התעסוקה והג'וב סנטר לבני נוער ומבוגרים צעירים המתקשים למצוא את דרכם לעמל העבודה באופן אינדיבידואלי עקב קשיים אישיים וליקויים אחרים.

שני תחומי העבודה הסוציאלית עם נוער (בית ספר והחיים המקצועיים) (ראו סקופיות 1.1.11-1.1.12) פועלים בהקשר של מערכות חברתיות חזקות המצריכות תיאום עם שירותי הרוחה לילדים ונוער והפרסול הסוציו-פדגוגי שלהם. שני המשקים הללו מהווים עבור שירותי הרוחה לילדים ונוער כמעין "משחק חוץ", קרי, הן פועלות במסגרת סמכותן בתחומים שונים לחלוטין מבחינה ארגונית ורעיונית. הדומיננטיות של המערכות הנ"ל באה לידי ביטוי גם בעובדה שעבודה סוציאלית עם נוער ממומנת בדרך כלל ממקורות שונים (במימון המדינות הפדרליות ולפי ספרי החוקים הסוציאליים השני והשלישי). מבחינה חוקית, לשירותי הרוחה לילדים חשיבות משנית לעומת המערכות הללו ותומכתם במתן מענה לצרכים קטנה יחסית. ב-2017, ההוצאה על עבודה סוציאלית עם נוער הסתכמה ב-614 מיליון אירו, דהיינו רק 1.4% מתקציב של רוחות הילדים והנוער שימש לעבודה סוציאלית עם נוער. לפי נתוני המשרד הפדרלי לסטטיסטיקה (2018, עמ' 13 ואילך), בסוף 2016 פעלו 645 מוסדות לעבודה סוציאלית עם נוער במסגרת בית ספרית או מקצועית, מתוכם 63 (קצת פחות מ-10%) פעלו במימון ציבורי.

לקריאה נוספת